

АНАЛІЗ СТРУКТУРИ ВИТРАТ ПРИ ОЦІНЦІ ПАРТНЕРІВ

Перехід України до ринкових механізмів господарювання створив велику кількість проблем, практичне розв'язання яких ускладнюється у зв'язку з відсутністю відповідних теоретичних розробок. Однією із таких проблем є формування логістичних систем сільськогосподарських підприємств, що забезпечували б ефективне управління матеріалопотоком.

За ринкових відносин кожний суб'єкт господарювання має самостійно оцінювати конкретну ситуацію і своєчасно приймати рішення щодо вибору каналів розподілу, конкретних партнерів та організації процесу доведення товарів від виробників до споживачів. При цьому вірний вибір партнера відіграє визначальну роль у створенні конкурентних переваг на ринку. Як свідчить світовий досвід, лідером у конкурентній боротьбі є той, хто компетентний у сфері логістики, володіє її методами і використовує їх у процесі управління товарними потоками.

Питаннями вибору партнерів у процесі господарської діяльності, зокрема постачальників займалися такі вчені як: Ф.Котлер, котрий відзначає важливість тісної співпраці з постачальниками, адже погано налагоджена робота з ними негативно впливає на роботу підприємства в цілому та погіршує його репутацію серед споживачів [3, с.148-149]; Майкл Р. Ліндерсом та Харольд Е. Фіроном, які запропонували шкалу критеріїв, за якою слід обирати постачальників [4, с.261-267]; Б.А. Анікін розробив класифікацію критеріїв вибору постачальника, а також висвітлює механізм їх залучення для співпраці [1, с.125-129]; А.М. Гаджинський наводить приклади розрахунку рейтингу постачальника та сукупних витрат на транспортування [2, с.73-77].

Світова економічна криза та банкрутство деяких українських банків призвело до різкого скорочення кредитних програм. Таким чином, значна кількість підприємств не змогла залучити кредитні кошти й забезпечити процес господарської діяльності. Протягом останніх трьох років кардинально змінилась кількість сільськогосподарських підприємств: так якщо протягом 2005-2008 років спостерігалась чітка тенденція до їх зростання, зокрема протягом цього періоду воно склало 1182 підприємств, то вже протягом 2008-2010 років в Україні кількість сільськогосподарських зменшилась на 2566 підприємств. Загальна тенденція кількості сільськогосподарських підприємств наведена на рис.1.



Рис.1. Динаміка кількості сільськогосподарських підприємств
[побудовано за даними державної служби статистики 5]

З кожним роком відбувається зростання загальної суми витрат на виробництво продукції. При цьому 73 % всіх витрат припадає на виробництво продукції рослинництва і лише 27 % припадає на продукцію тваринництва. Така тенденція зберігається протягом 2008-2010 років, що є свідченням орієнтації аграрного сектора області на рослинництво.

Аналізуючи структуру витрат на виробництво продукції сільськогосподарських підприємств, можна зробити висновок, що від 43% у 2008 році до 42 % у 2010 році всіх витрат складають лише 3 позиції, зокрема корми, мінеральні добрива та в 2010 році нафтопродукти, що витіснили витрати на оплату праці, що входили до групи “А” в 2008-2009 роках. Також існують 3 позиції групи “В”, що протягом 2008-2010 років варіюється в межах від 31 % до 33 % усіх витрат підприємств. У 2010 році до цієї групи увійшли витрати на оплату послуг і робіт, виконаних сторонніми організаціями, інші витрати (включаючи плату за оренду) та витрати на оплату праці. До групи “С” увійшло 8 позицій витрат, що протягом 2008-2010 років варіювались від 27 % до 31 % всіх витрат підприємств. Зведена таблиця з результатами АВС-аналізу витрат сільськогосподарських підприємств Житомирської області наведена в табл. 1.

Таблиця 1

Зведені результати проведення АВС-аналізу витрат сільськогосподарських підприємств Житомирської області

Група	Витрати на виробництво, тис. грн.			Частка витрат, %			Кількість позицій, од.	Частка позицій, %
	2008 рік	2009 рік	2010 рік	2008 рік	2009 рік	2010 рік	2008-2010 рік	2008-2010 рік
А	412942,10	424279,80	596644,40	41,88	39,14	40,90	3	21,43
В	302407,60	332430,70	474210,30	30,67	30,67	32,50	3	21,43
С	270575,00	327287,50	388064,80	27,44	30,19	26,60	8	57,14
Всього	985924,70	1083998,00	1458919,50	100			14	100

Результати таблиці свідчать про екстенсивний тип відтворення оскільки позиції груп “А” та “В”, що складають основну частину витрат припадають в основному на позиції, які характеризують залучення додаткових ресурсів. Для більш якісної оцінки витрат на виробництво продукції сільськогосподарськими підприємствами проведемо аналіз в розрізі галузей. Так у галузі рослинництва протягом 2008-2010 років лідируючі позиції у витратах займають мінеральні добрива та нафтопродукти. Досить значну частку займають також витрати на насіння і посадковий матеріал, оплата послуг і робіт виконаних сторонніми організаціями та інші витрати, а саме плата за оренду.

При оцінці структури витрат у галузі тваринництва слід виділити такі статті витрат це в першу чергу витрати на корми, як власного виробництва, так і покупні витрати на які з кожним роком зростають. Так протягом 2008-2010 років зростання витрат на купівлю кормів склали 46223,20 тис. грн., зокрема на корми власного виробництва – 35171,20 тис. грн. та покупні – 11052,00 тис. грн. Значну частку у структурі витрат підприємств займають витрати на оплату праці, на нафтопродукти та відрахування на соціальні заходи, протягом 2008-2010 років вони зросли на 2162,60 тис. грн., 2507,60 тис. грн. та 8582,50 тис. грн. відповідно.

Такий високий рівень витрат на оплату праці в галузі тваринництва в першу чергу пояснюється низьким рівнем механізації цієї галузі. Оцінюючи результати проведеного АВС-аналізу, можна зробити наступні висновки, що на незначну частку позицій припадає значний відсоток витрат, а це означає значну залежність підприємства від ціни на одну чи дві ресурсні позиції (табл. 2). Враховуючи те, що ресурсні позиції, які увійшли до груп “А” та “В” здебільшого не виробляються підприємством, а закупаються, саме тому вибір надійного постачальника відіграє важливу роль у господарській діяльності.

Таблиця 2

Зведені результати проведення АВС-аналізу витрат сільськогосподарських підприємств Житомирської області в розрізі галузей

Група	Частка витрат, %			Частка позицій, %		
	2008 рік	2009 рік	2010 рік	2008 рік	2009 рік	2010 рік
Рослинництво						
А	48,59	45,35	36,76	25,00	25,00	16,67
В	23,95	41,98	42,34	16,67	16,67	25,00
С	27,45	29,86	20,89	58,33	58,33	58,33
Всього	100	100	100	100	100	100
Тваринництво						
А	40,70	39,17	41,01	8,33	8,33	8,33
В	35,77	35,96	38,24	25,00	25,00	33,33
С	23,53	30,59	20,74	66,67	66,67	58,33
Всього	100%	100%	100%	100,00	100,00	100,00

Підсумовуючи, слід відмітити, що протягом 2010 року 42,86 % позицій складають 75 % витрат на виробництво сільськогосподарської продукції. Зокрема, у галузі рослинництва протягом 2008-2010 років лідируючі позиції у витратах займають мінеральні добрива та нафтопродукти. Досить значну частку займають також витрати на насіння і посадковий матеріал, оплата послуг і робіт виконаних сторонніми організаціями. Стосовно тваринництва, то значну частину складають витрати на корми, дещо менший відсоток складають витрати на оплату праці, нафтопродукти та відрахування на соціальні заходи. АВС-аналіз показав, що головним чином саме від ціни на ресурси, що складають групу "А" залежить рівень рентабельності підприємства і відповідно можливість конкурувати в ринкових умовах. Враховуючи те, що саме цю групу складають ресурсні позиції, що закуповуються, то і вибір постачальника відіграє важливу роль у забезпеченні конкурентних переваг підприємства на ринку.

Література:

1. Аникин Б.А. Логистика: Учеб. пособие / Под ред. Б.А. Аникина.– М.: ИНФРА-М, 1999.– 327 с.
2. Гаджинский А.М. Логистика: Учебник для высших и средних специальных учебных заведений.– 2-е изд. / А.М. Гаджинский.– М.: Информационно-внедренческий центр "Маркетинг", 1999.– 228 с.
3. Котлер Ф. Основы маркетинга, 9-е издание.: Пер. с англ. / Ф. Котлер, Г. Амстронг.– М.: Издательский дом «Вильямс», 2003.– 1200 с.
4. Линдерс Майкл Р. Управление снабжением и запасами. Логистика / Пер. с англ. / Майкл Р. Линдерс, Харольд Е. Фирон.– СПб.: ООО «Издательство Полигон», 1999.– 768 с.
5. Статистичний збірник Сільське господарство України у 2010 році [Електронний ресурс].– http://www.ukrstat.gov.ua/druk/katalog/selo/S_g%202010.zip